

תורה וש"ח

בראשית

לך לך

וַיֹּלֶד אֶת-אַבְרָם אֶת-נְחוֹר
 כו וְאֶת-הָרָן: וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת תְּרַח
 תְּרַח הוֹלִיד אֶת-אַבְרָם אֶת-
 נְחוֹר וְאֶת-הָרָן וְהָרָן הוֹלִיד
 כח אֶת-לוֹט: וַיָּמָת הָרָן עַל-פְּנֵי
 תְּרַח אֲבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ
 ספסוף
 כט בְּאוֹר כְּשָׂדִים: וַיִּקַּח אַבְרָם
 וּנְחוֹר לְהֵם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁת־
 אַבְרָם שְׂרִי וְשֵׁם אִשְׁת־נְחוֹר
 מִלְכָּה בַת-הָרָן אֲבִי-מִלְכָּה
 ל וְאֲבִי יִסְכָּה: וְתֵהִי שְׂרִי עֲקָרָה
 לא אֵין לָהּ וָלֵד: וַיִּקַּח תְּרַח אֶת-
 אַבְרָם בְּנֹו וְאֶת-לוֹט בֶּן-הָרָן
 בֶּן-בְּנֹו וְאֶת שְׂרִי כְלָתוֹ אִשְׁת־
 אַבְרָם בְּנֹו וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוֹר
 כְּשָׂדִים לִלְכַת אֶרֶץ כְּנָעַן
 וַיָּבֹאוּ עַד-חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם:
 לב וַיְהִי יְמֵי-תְּרַח חֲמֵשׁ שָׁנִים
 וּמֵאֵתִים שָׁנָה וַיָּמָת תְּרַח
 בְּחָרָן:

לב לך
 יב"א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָם לֵךְ-לְךָ ס
 מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית
 אָבִיךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֹרְאָךְ:
 ב וַאֲעִשֶׂה לְגוֹי גָּדוֹל וְאֲבָרְכֶךָ
 וְאֲגַדְלֶה שְׁמֶךָ וְהָיָה בְרָכָה:
 ג וְאֲבָרְכֶךָ מִבְּרָכִיָּה וּמִקְלָלֶךָ
 אֲאוּר וּנְבָרְכֻךָ בְּכָל מִשְׁפַּחַת
 יד הָאָדָמָה: וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר
 דָּבַר אֱלֹוֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ אֹתוֹ לוֹט

וְאַבְרָם בֶּן-חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים
 ה שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחָרָן: וַיִּקַּח
 אַבְרָם אֶת-שְׂרִי אִשְׁתּוֹ וְאֶת-
 לוֹט בֶּן-אָחִיו וְאֶת-כָּל-רְכוּשָׁם
 אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-
 עָשׂוּ בְּחָרָן וַיֵּצְאוּ לִלְכַת אֶרֶץ
 י כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן: וַיַּעֲבֹר
 אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שָׂכָם
 עַד אֵלוֹן מוֹרָה וְהַכְּנַעֲנִי אָז
 ז בְּאֶרֶץ: וַיִּרְא יְהוָה אֶל-אַבְרָם
 וַיֹּאמֶר לְזֹרְעָה אֲתָן אֶת-הָאָרֶץ
 הַזֹּאת וַיְבַן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה
 ח הַנִּרְאָה אֵלָיו: וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם
 הַהֵרָה מְקַדֵּם לְבֵית-אֵל וַיֵּט
 אֵהֱלֶה בֵּית-אֵל מִיָּם וְהָעֵי
 מְקַדֵּם וַיְבַן-שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה
 ט וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה: וַיִּסַּע אַבְרָם
 הַלֹּךְ וְנִסּוּעַ הַנִּגְבָּה:

י וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם
 מִצְרַיִם לְגֹוֹר שָׁם כִּי-כָבֵד
 יא הָרָעַב בְּאֶרֶץ: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
 הִקְרִיב לְבֹוֹ מִצְרַיִם וַיֹּאמֶר
 אֶל-שְׂרִי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה-נָא יָדַעְתִּי
 יב כִּי אִשָּׁה יִפְת־מְרָאָה אַת: וְהָיָה
 כִּי-יִרְאוּ אֹתְךָ הַמִּצְרַיִם וְאָמְרוּ
 אִשְׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֹתְךָ
 יג יִחְיֶה: אֲמַרְי-נָא אַחֲתִי אַת
 לְמַעַן יֵיטֵב-לִי בְּעַבְדֹרְךָ וְחַיְתָה
 יד נַפְשִׁי בְּגַלְלֶךָ: וַיְהִי כַּבּוֹא אַבְרָם

מִצְרַיִם וַיִּרְאוּ הַמִּצְרַיִם אֶת-
 הָאִשָּׁה כִּי-יָפָה הוּא מְאֹד:
 טו וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שְׂרִי פָרְעָה וַיְהַלְלוּ
 אֹתָהּ אֶל-פָּרְעָה וְתִקַּח הָאִשָּׁה
 טז בֵּית פָּרְעָה: וְלֹא אַבְרָם הֵיטִיב
 בְּעַבְדָּהּ וַיְהִי-לוֹ צֹאן-וּבִקָּר
 וְחֲמֹרִים וְעַבְדִּים וְשִׁפְחֹת
 יז וְאֵתְנֵת וְגַמְלִים: וַיִּנְגַע יְהוָה
 אֶת-פָּרְעָה נֹגְעִים גְּדֹלִים וְאֶת-
 בֵּיתוֹ עַל-דִּבְרֵי שְׂרִי אִשְׁת־
 יח אַבְרָם: וַיִּקְרָא פָּרְעָה לְאַבְרָם
 וַיֹּאמֶר מַה-זֹּאת עָשִׂית לִי לָמָּה
 לֹא-הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הוּא:
 יט לָמָּה אָמַרְתָּ אַחֲתִי הוּא וְאִקַּח
 אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה
 כ אִשְׁתְּךָ קָח וְלֵךְ: וַיֵּצֵא עָלָיו
 פָּרְעָה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלְחוּ אֹתוֹ
 וְאֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-
 יגא לוֹ: וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא
 וְאִשְׁתּוֹ וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ וְלוֹט
 ב עַמּוֹ הַנִּגְבָּה: וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד
 ג בְּמִקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב: וַיֵּלֶךְ
 לְמִסְעָיו מִנִּגְבַּ וְעַד-בֵּית-אֵל
 עַד-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-הָיָה שָׁם
 אֵהֱלֶה בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית-אֵל
 ד וּבֵין הָעֵי: אֶל-מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ
 אֲשֶׁר-עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁיטָה
 וַיִּקְרָא שֵׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה:
 ה וְגַם-לְלוֹט הֵהֱלֵךְ אֶת-אַבְרָם
 ו הָיָה צֹאן-וּבִקָּר וְאֵהֱלִים: וְלֹא-

10. ויהי - וצאר גוע פיל ארץ ונוזיל אברם למצר ליסכון תם אין תיקיל אלגוע פיל ארץ: 11. ויהי - וכאן כאלדי קיריב ליגי למצר וקאל אלא שרי זוגתו הוודא הלאן עריפית אין אמרא חסנית אלמנער אינתי: 12. והיה - ויכון אין ינצרו ליכי אלמצריין ויקולו זוגתו האדי ויקתלו אלי וליכי יעאיישו: 13. אמרי - קולי הלאן איכתי אינתי לאגל יחסן לי פי סבביך ותעיט נפסי פי גגירתיך: 14. ויהי - וכאן כימגי אברם למצר ונצרו אלמצריין אלא אלאמרה אין חסניה היא גרא: 15. ויראו - ונצרו ליהא ריסא פרעון ושכרו ליהא אלא פרעון ותאכרית אלאמרה בית פרעון: 16. ולאברם - ולאברם אתחסאן פי סבבהא וצאר לו גנאם ובקר וחמיר ועאביד ואגוואר ואתנת וגמיל: 17. וינגע - ובלא אלה אלא פרעון בלוואת עצימין ואלא אהל ביתו עלא סבאב שרי זוגית אברם: 18. ויקרא - ונדא פרעון לאברם וקאל איש האדי סניעית לי אליש לס כברת לי אין זוגתך היא: 19. למה - אליש קילית איכתי היא ואכוד ליהא לי לל אמרא והלאן הוודא זוגתך כוד ומצי: 20. ויצו - ווצא עליה פרעון ארגל וודעו אלו ואלא זוגתו ואלא גמיע אלדי לו:

יג

1. ויעל - וטיליע אברם מן מצר הוא זוגתו וגמיע אלדי לו ולוט מעו לל קבליה: 2. ואברם תיקיל גרא פיל בוש פיל פיצא ופיל דהב: 3. וילך - ומיצי למרחלו מן אלקבליה וחיתא בית אל חיתא אלמכאן אלדי כאן תם כימתו פיל בדרויה בין בית אל ובין העי: 4. אל - אלא מכאן אלמדבח אלדי ציניע תם פיל אוולאניה וצלא תם אברם פי איסים אלה: 5. וגם - ואיצא ללוט אלמאצי מע אברם צאר גנאם ובקר וכייאם: 6. ולא - ולם חמלית ליהון אלארץ ליגלסו גמיעא אין כאן כיסבון כתיר ולם

יב

6. אלון מורה - עסק מורה, וכן ב, בעקבות ת"א (מישר). רס"ג: מרג, וכן אלסוסאני. 7. וירא - והתגלה, בעקבות ת"א (ואתגליו). וכן בהמשך הפסוק. מזבח - מזבח לפני ה', בעקבות ת"א, וכן בפסוק הבא. הנראה - המתגלה. 8. ויקרא - והתפלל, בעקבות ת"א, וכן להלן יג 4. 18. עשית - סניעית = צניעית. לחילופי סו, ראה במבוא.

27. ואלה - והדולי תולדות < > תרח תרח כלף אלא אברם אלא נחור ואלא הרן והרן כלף אלא לוט: 28. וימת - ומת הרן עלא חיות תרח אבו פי ארץ מוולדתו פי מרג ליחקול: 29. ויקח - < ואכר > אברם ונחור ליהון נסוואן איסים זוגית אברם שרי ואיסיס זוגית נחור מלכה בינית הרן אבו מלכה ואבו יסכה: 30. ותהי - וכאנית שרי עקרה ליס ליהא ולאד: 31. ויקח - ואכר תרח אלא אברם בנו ואלא לוט איבין הרן איבין בנו ואלא שרי כנתו זוגית אברם בנו וכרגו מעהון מן מרג ליחקול לימצו ארץ כנען ואיגו חיתא חרן וגלסו תם: 32. ויהיו - וכאנו אייאם תרח מיתין וכמס סנין ומת תרח פי חרן:

יב

1. ויאמר - וקאל ה' אילא אברם מצי לך מן ארץ ומן מוולדתך ומן < בית > אבונך אלא אלארץ אלדי אראוויך: 2. ואעשך - ואצנעך לשיעוב עצים ואברכך ואכאביר ציטך ותכון בראכיה: 3. ואברכה - ואברך מברכינך ומשתמינך אלען ויתברכו פיך גמיע אטוואייף אלארץ: 4. וילך - ומיצי אברם כאלדי כלאם אליה אלה ומיצי מעו לוט ואברם איבין כמסה וסבעין סניה פי כרוגו מן חרן: 5. ויקח - ואכר אברם אלא שרי זוגתו ואלא לוט איבין אבו ואלא גמיע כיסבון אלדי כיסבו ואלא אלנפס אלדי צינעו פי חרן וכרגו לימצו ארץ כנען ואיגו ארץ כנען: 6. ויעבר - ופת אברם פיל ארץ חיתא מכאן שכם חיתא מרג מורה ואלכנעני חין פיל ארץ: 7. וירא - ותגלא אלה אלא אברם וקאל לנסלך אעטי אלא אלארץ האדי ובנא תם מדבח קידם אלה אלמיתגאלי אליה: 8. ויעתק - ונתקל מן תם ליגבל מן שרק לבית אל ומד כימתו בית אל מן אלגרב והעי מן אלשרק ובנא תם מדבח קידם אלה וצלא פי איסים אלה: 9. ויסע - ורחיל אברם מצי ורחיל לל קבליה:

27. תולדת - לא תרגם. ב: תוליד. 28. באור כשדים - תרגם את השם: כאן ובפסוק 31. טו 7 כמו "עסק השדים", להלן יד 3. לעומת זאת ב תרגם רק את המרכיב הראשון: עסק כשדים. תרגום "אור" כ"עסק" בא כנראה בעקבות טנחם בן סרוק המוזכר אצל רש"י ומנחם פירש אור - כקעה. וכן תרגם אלסוסאני: בקעת אלכסדאניון. לעומת זאת ת"א: באור דכשדאי, וכנראה בעקבותיו רס"ג: פי אתון אלכסדאניון. 29. ויקח - תרגום מלה זו חמר. ב: ואכר.

נשא אתם הארץ לשבת יחדו
 כי היה רכושם רב ולא יכלו
 לשבת יחדו: ויהי ריב בין רעי
 מקנה-אברם ובין רעי מקנה-
 לוט והפנעני והפרזי אז ישב
 בארץ: ויאמר אברם אל-לוט
 אל-נא תהי מריבה ביני ובינך
 ובין רעי ובין רעיה כי-אנשים
 אחים אנחנו: הלא כל-הארץ
 לפניך הפרד נא מעלי אם-
 השמאל ואימנה ואם-הימין
 ואשמאילה: וישא-לוט את-
 עיניו וירא את-כל-כפר הירדן
 כי כלה משקה לפני | שחת
 יהוה את-סדם ואת-עמרה
 כגן-יהוה כארץ מצרים באכה
 צער: ויבחר-לו לוט את כל-
 כפר הירדן ויסע לוט מקדם
 ויפרדו איש מעל אחיו: אברם
 ישב בארץ-כנען ולוט ישב
 בערי הכפר ויאהל עד-סדם:
 ואנשי סדם רעים וחטאים
 ליהוה מאד: ויהוה אמר אל-
 אברם אחרי הפרד-לוט מעמו
 שא נא עיניך וראה מן-המקום
 אשר-אתה שם צפנה ונגבה
 וקדמה וימה: כי את-כל-
 הארץ אשר-אתה ראה לך
 אתננה ולזרעה עד-עולם:
 ושמתי את-זרעה כעפר הארץ

אשר | אם-יוכל איש למנות
 את-עפר הארץ גם-זרעה
 יי ומנה: קום התהלך בארץ
 לארצה ולרחבה פי לך אתננה:
 יי ויאהל אברם ויבא וישב
 באלני ממרא אשר בחברון
 ויבן-שם מזבח ליהוה:

ידי רביעי ויהי בימי אמרפל מלך-שנער
 אריוך מלך אלסר כדרלעמר
 מלך עילם ותדעל מלך גוים:
 ב עשו מלחמה את-ברע מלך
 סדם ואת-ברשע מלך עמרה
 שנאב | מלך אדמה ושמאבר
 מלך צביים ומלך בלע היא-
 ג צער: כל-אלה חברו אל-
 עמק השדים הוא ים המלח:
 ד שתים עשרה שנה עבדו את-
 כדרלעמר ושלש-עשרה שנה
 ה מרדו: ובארבע עשרה שנה בא
 כדרלעמר והמלכים אשר אתו
 ויכו את-רפאים בעשתרת
 קרנים ואת-הזוזים בהם ואת-
 ו האימים בשוה קריתים: ואת-
 החרי בהררם שעיר עד איל
 ו פארן אשר על-המדבר: וישבו
 ויבאו אל-עין משפט הוא
 קדש ויכו את-כל-שדה
 העמלקי וגם את-האמרי
 ח הישב בחצצן תמר: ויצא

מלך-סדם ומלך עמרה ומלך
 אדמה ומלך צביים ומלך
 בלע הוא-צער ויערכו אתם
 ט מלחמה בעמק השדים: את
 כדרלעמר מלך עילם ותדעל
 מלך גוים ואמרפל מלך שנער
 ואריוך מלך אלסר ארבעה
 י מלכים את-החמשה: ועמק
 השדים בארת בארת חמר
 וינסו מלך-סדם ועמרה
 ויפלו-שמה והנשאים הרה
 יא נסו: ויקחו את-כל-רכש סדם
 ועמרה ואת-כל-אכלם וילכו:
 יב ויקחו את-לוט ואת-רכשו בן-
 אחי אברם וילכו והוא ישב
 יג בסדם: ויבא הפליט ויגד
 לאברם העברי והוא שכן
 באלני ממרא האמרי אחי
 אשכל ואחי ענר והם בעלי
 יד ברית-אברם: וישמע אברם כי
 נשבה אחיו וירק את-חניכיו
 וילידי ביתו שמנה עשר ושלש
 טו מאות וירדף עד-דן: ויחלק
 עליהם | לילה הוא ועבדיו
 ויכס וירדפם עד-חובה אשר
 טז משמאל לדמשק: וישב את
 כל-הרכש וגם את-לוט אחיו
 ורכשו השיב וגם את-הנשים
 ח ואת-העם: ויצא מלך-סדם
 לקראתו אחרי שובו מהכות

בראשית | לך לך יג

צוער: 3. כל - גמיע הדולי אלתפקו אלא סהלית ליחקול הוא בחר אלמאליח: 4. שתים - תנעטר סניה כראמו אלא כדרלעמר ותלתעטר סניה פגרו: 5. ובארבע - ופי ארבתעטר סניה איגא כדרלעמר ואלצולטין אלדי מעו וצרבו אלא גיבאברה פי עשתרת קרנים ואלא אלקוויין פי האם ואלא אלמים פי שוה קריתים: 6. ואת - ואלא אלחורי פי גבלהון שעיר חיתא מרג פארן אלדי עלא אלבר: 7. וישבו - וריגעו ואיגו אלא סהלית אלחכים היא קדש וצרבו אלא גמיע חקלית אלעמלקי ואלא אלמורי אלגאליס פי חצצון תמר: 8. ויצא - וכרג מליך סדום ומליך עמורה ומליך אדמה ומליך צבויים ומליך בלע היא צוער וצאפו מעהון חרב פי צהלית ליחקול: 9. את - מע כדרלעמר מליך עילם ותדעל מליך שיעוב ואמרפל מליך שנער ואריוך מליך אלסר ארבע צולטין מע אלכמסיה: 10. ועמק - וסהלית ליחקול גביב גביב טין והרבו מליך סדום ועמורה ונטבו תם ואלמתבקין גבל הרבו: 11. ויקחו - ואכדו אלא גמיע כיסיב סדם ועמרה ואלא גמיע מגלהון ומציו: 12. ויקחו - ואכדו אלא לוט ואלא כיסבו בן אכו אברם ומציו והוא גליס פי סדום: 13. ויבא - ואיגא אלמתכליץ וכבר לאברם אליהודי והוא סאכין פי מרג ממרא אלמורי אכו אשכול ואכו ענר והימא צחבין אחד אברם: 14. וישמע - וסימיע אברם אין אינסבא אכו ועדאד אלא אשבאכו מוולודין ביתו תלת מיה ותמנטעטר ורגאד חיתא דן: 15. ויחלק - ונקסם עליהון ליל הוא ועבידו וצרכהון ורגדהון חיתא חובה אלדי מן שמאל ליטאם: 16. וישב - ורגע אלא גמיע אלכסיב ואיצא אלא לוט וכיסבו רגאע ואיצא אלא אלנסוואן ואלא אלקום: 17. ויצא - וכרג מליך סדום למלקיתו בעד רגועו מן יצורב אלא כדרלעמר ואלא אלצולטין אלדי מעו אלא

יגיצרו ליגלסו גמיעא: 7. ויהי - וכאן כצומיה בין רעיאן בוש אברם ובין רעיאן בוש לוט ואלכנעני ואלפריזי חין גאליס פיל ארץ: 8. ויאמר - וקאל אברם אלא לוט לא הלאן יכון כצומיה ביני וביןך ובין רעיאני ובין רעיאנך אין ארגאל אכוויה נחנא: 9. הלא - הוולא גמיע אלארץ קדמך אינפיריק הלאן מן עלאיי אנכאן אנתיה שמאל אנא אלאימין ואנכאן אנתיה אלאימין אנא שמאל: 10. וישא - ורפע לוט אלא עיונו ונער אלא גמיע סהלית אלשאט אין כילהא סאקי קבל מתלאף אלה אלא סדם ואלא עמורה כיגונאנית אלה כי ארץ מצר ואציל צער: 11. ויבחר - וסתכאר לו לוט אלא גמיע סהלית אלשאט וריחיל לוט מן אלשרק ונפרקו רגול מן עלא אכו: 12. אברם גאלס פי ארץ כנען ולוט גאלס פי קורא אלסהליה ומאד כיאמו חיתא סדום: 13. ואנשי - ואר-גאל סדום רדיין וכטיין קידאם אלה גדא: 14. והי - ואללה קאל אלא אברם בעד אנפרק לוט מן ענרו רפאע הלאן עיונך ונצור מן אלמכאן אלדי אנתא תם שמאלי וקיבלי ושרקי וגרבי: 15. כי - אין אלא גמיע אלארץ אלדי אנתא נאציר לך אעטיהא ולנסלך חיתא דהר: 16. ושמתי - ואגעל אלא נסלך כי טראב אלארץ אלדי אנכאן יגציר רגול ליעיד אלא טראב אלארץ איצא נסלך לם ינעאד: 17. קום אתמצא פיל ארץ לטולהא ולערצהא אין לך אעטיהא: 18. ויאהל - ומד כיאמו אברם ואיגא וגלס פי מרג ממרא אלדי פי חברון ובנא תם מדבח קידם אלה:

יד

1. ויהי - וכאן פי אייאם אמרפל מליך שנער אריוך מליך אלסר כדרלעמר מליך עילם ותדעל מליך שיעוב: 2. עשו - צינעו חרב מע ברע מליך סדום ומע ברשע מליך עמורה - שנאב מליך אדמה ושמאבר מליך צבויים ומליך בלע היא

יג

6. יבלו - יניצרו - יקדרו, וכן להלן בפסוק 16. 10. כבר הירדן - טישור הנהר, וכן ב, בעקבות ת"א. וראה רש"י: כבר - טישור, כתרנומו. וכן בפסוק 11. רס"ג: מרג אלארדן - עמק הירדן, וכן אלסוסאני, וכן תרגם להלן: ירדן - אלשאט - הנהר. 18. להי - לפני ה'.

יד

1. שנער - לא תרגם את השם כמו שתרגם בפרק יא. גוים - עמים. רס"ג תרגם במילה נרדפת אחרת: אלאוטם, ובעקבותיו אלסוסאני. וכן בהמשך הפרק. 3. עמק השדים - עמק השדות, וכן להלן 8, 10.

כמו שתרגם את 'אור כשדים' לעיל יא 28, 31. ראה שם. 5. רפאים - גיבורים, בעקבות ת"א (גבריא). רס"ג: אלשנעא. הזוים - החוקים, בעקבות ת"א (תקיפיא). ב לא תרגם. האימים - לא תרגם, וכן ב. 6. איל - עמק, וכן ב, בעקבות ת"א (מישר). רס"ג: מרג. 7. עין משפט - תרגם כרס"ג: עין אלחכם. ב: עין קטע אלחכם - עין פסיקת המשפט. 13. העברי - היהודי. ב: אלעכראני, כמו רס"ג וכמו אלסוסאני. 14. וירק - ומנה. חניכיו - בחוריו. ב: גולמאנו - נעריו. וירדף - ורגאד - ורכין. 15. לדמשק - תרגם בשמה הערכי "שאם", וכן ב, לעומת רס"ג שהשאיר את השם "דמשק". 17. עמק שוה הוא עמק המלך - תרגם טילולית,

את-כדרלעמר ואת-המלכים
 אשר אתו אל-עמק שוה הוא
 עמק המלך: ומלכי-צדק מלך
 שלם הוציא לחם ויין והוא
 כהן לאל עליון: ויברכהו
 ויאמר ברוך אברם לאל עליון
 קנה שמים וארץ: וברוך אל
 עליון אשר-מגן צריף בידך
 ויתן-לו מעשר מכל: ויאמר
 מלך-סדם אל-אברם תן-לי
 הנפש והרכש קח-לך: ויאמר
 אברם אל-מלך סדם הרמתי
 ידי אל-יהוה אל עליון קנה
 שמים וארץ: אם-מחוט ועד
 שרוף-נעל ואם-אקח מכל-
 אשר-לך ולא תאמר אני
 העשרתי את-אברם: בלעדי
 רק אשר אכלו הנערים וחלק
 האנשים אשר הלכו אתי
 ענר אשכל וממרא הם יקחו
 חלקם:
 טו אחר | הדברים האלה
 היה דבר-יהוה אל-אברם
 במחזה לאמר אל-תירא
 אברם אנכי מגן לך שכרך
 הרבה מאד: ויאמר אברם
 אדני יהוה מה-תתן-לי ואנכי
 הולך ערירי ובן-משק ביתי
 הוא דמשק אליעזר: ויאמר
 אברם הן לי לא נתתה זרע

והנה בן-ביתי יורש אתי: והנה
 דבר-יהוה אליו לאמר לא
 יירשך זה כי-אם אשר יצא
 ממעיך הוא יירשך: ויוצא
 אתו החוצה ויאמר הבט-נא
 השמימה וספר הכוכבים אם-
 תוכל לספר אתם ויאמר לו
 כה יהיה זרעך: והאמן ביהוה
 ויחשבה לו צדקה: ויאמר
 אליו אני יהוה אשר הוצאתיך
 מאור כשדים לתת לך את-
 הארץ הזאת לרשתה: ויאמר
 אדני יהוה במה אדע כי
 אירשנה: ויאמר אליו קחה לי
 עגלה משלשת ועז משלשת
 ואיל משלש ותר וגזל: ויקח-
 לו את-כל-אלה ויבתר אתם
 בתוך ויתן איש-בתרו לקראת
 רעהו ואת-הצפור לא בתר:
 יא וירד העיט על-הפגרים וישב
 יב אתם אברם: ויהי השמש
 לבוא ותרדמה נפלה על-
 אברם והנה אימה חשכה
 יג גדלה נפלת עליו: ויאמר
 לאברם ידע תדע כי-גר | יהיה
 זרעך בארץ לא להם ועבדום
 וענו אתם ארבע מאות שנה:
 יד וגם את-הגוי אשר יעבדו דן
 אנכי ואחרי-כן יצאו ברכש
 טו גדול: ואתה תבוא אל-אבתך

בשלום תקבר בשיבה טובה:
 טו ודור רביעי ישונו הנה כי לא-
 שלם עון האמרי עד-הנה:
 י" ויהי השמש באה ועלטה היה
 והנה תנור עשן ולפיד אש
 אשר עבר בין הגזרים האלה:
 י" ביום ההוא פרת יהוה את-
 אברם ברית לאמר לזרעך
 נתתי את-הארץ הזאת מנהר
 מצרים עד-הנהר הגדל נהר-
 פרת: את-הקיני ואת-הקניזי
 כ ואת הקדמני: ואת-החתי
 ואת-הפרזי ואת-הרפאים:
 כא ואת-האמרי ואת-הכנעני
 ואת-הגרגשי ואת-היבוסני:
 טז א ושרי אשת אברם לא
 ילדה לו ולה שפחה מצרית
 ב ושמה הגר: ותאמר שרי אל-
 אברם הנה-נא עצרני יהוה
 מלדת בא-נא אל-שפחתי
 אולי אבנה ממנה וישמע
 ג אברם לקול שרי: ותקח שרי
 אשת-אברם את-הגר המצרית
 שפחתה מקץ עשר שנים
 לשבת אברם בארץ כנען ותתן
 אתה לאברם אישה לו לאשה:
 ד ויבא אל-הגר ותהר ותרא כי
 הרתה ותקל גברתה בעיניה:
 ה ותאמר שרי אל-אברם חמסי
 עליך אנכי נתתי שפחתי

לו אלא גמיע הדולי ופעך ליהון פיל סווא וגעל רגול פיסכו למלאקית רפיקו ואלא טיר לם פצאך: 11. וירד - ונזיל טיר עלא לשאת וטאייר ליהון אברם: 12. ויהי - וכאן אלשמס ליתגיב וכבליה וקעית עלא אברם והוודא היביה עתמיה עצימיה וקעית עאליה: 13. ויאמר - וקאל לאברם ערף תעריף אין גאריב יכון נסלך פי ארץ לם ליהון ויכרמוהון ויערבוהון ארבע מיאית סניה: 14. וגם - ואיצא אלא שיעוב אלדי יכאדמו אשריע אנא ובעד דאלך יכרגו פי כיסיב עצים: 15. ואתה - ואנתא תיגי אילא אבתך פי סלאם תנדיפין פי שיביה חסניה: 16. ודור - וגיל ראביע ירגעו להינה אין לם כימיל דנב אלאמורי חיתא הינא: 17. ויהי - וכאן אלשמס ליתגיב ועבאב כאן והוודא תנור דיכאן ופנר נאר אלדי פאת בין ליקטועה הדולי: 18. ביום - פי דאלך אליום קטע אלה מע אברם אחד קאיילא לנסלך עטית אלא אלארץ האדי מן נהר מצר חיתא נהר אלעצים נהר אלפרא: 19. את - אילא אלקני ואלא קניזי ואלא אלקדמוני: 20. ואת - ואלא אלחיתי ואלא אלפריזי ואלא גברא: 21. ואת - ואלא אלאמורי ואלא אלכנעני ואלא אלגרשני ואלא אליבוסי:

טז

1. ושרי זוגית אברם לם ולדית לו וליהא גרייה מצרייה ואיסמהא הגר: 2. ותאמר - וקאלית שרי אלא אברם הוודא הלאן מנעני אללה מן אוולד דכול הלאן אלא גריתי בלכי אנביני מינהא וסימיע אברם לעוט שרי: 3. ותקח - ואכדית שרי זוגית אברם אלא הגר אלמצרית גריתהא מן חיד עשר סנין לגלוס אברם פי ארץ כנען ועטת ליהא לאברם גוזהא לו לל אמרה: 4. ויבא - ואיגא אלא הגר וחיבלית ונצרת אין חבלית ותבהדלית סיתהא פי חצרתהא: 5. ותאמר - וקאלית שרי אלא אברם חק אלי עאלך אנא געלת גריתי פי חירגאך ונצרת אין חבלית

חסנה. 9. ותר - ושפנין, וכן ב, בעקבות ת"א (ושפנינא). וכן רס"ג: ושפנינא. 11. וישב - והעיקף, וכן ב, בעקבות ת"א (ואפרח). רש"י: וישב - לשון נשיבה והפרחה. 12. ותרדמה - וכבלית. על התרגומים השונים של תרדמה בערבית היהודית, ראה אבישור 1989, עמ' 138. 17. הלפיד - מנורה ניידת. ראה מחיש אלמחיש, עמ' 703. ב: משעל נאר - לפיד אש, וכך גם בתרגום רס"ג, בדפוס הפולילגוטה ובתרגום אלסוסאני. 20. תרפאים - רק את השם הזה תרגם: הניבורים, בעקבות ת"א. וראה לעיל (יד 5).

טז

5. חמסי עליך - דין לי עליך, וכן ב, ושניהם תרגמו את ת"א (דין לי עלך).

סהלית סווייה הוא סהלית אלמאליך: 18. ומלכי צדק מלך שלם אכרג טועאם וכמר והוא כאדם לטייק אלעאלי: 19. ויברכהו - וברכו וקאל מברך אברם לטייק אלעאלי כליק סמא ואלארץ: 20. וברוך - ומברך טייק אלעאלי אלדי סלאם מצייקינג פי ידיך ועטא לו עיטיר מן גמיע: 21. ויאמר - וקאל מליך סדום אלא אברם עטי לי נפס ואלכסיב כוד לך: 22. ויאמר - וקאל אברם אלא מליך סדום רפעת ידי פי צלה קידם אלה טאיק אלעאלי כאליק אלסמא ואלארץ: 23. אם - אנכאן מן כיט וחיתא רבאט אלמדאס ואנכאן אכוד מן גמיע אלדי לך ולם תקול אני דולאת אלא אברם: 24. בלעדי - מן גיר פקט אלדי אכלו אלגולמאן וקיסים אלארגל אלדי מיציו מעי ענר אשכל וממרא הימא יאכרו קיסמהון:

טז

1. אחר - בעד אלכלאם הדולי כאן כלאם אללה אלא אברם פיל נבווייה קאיילא לא תכאף אברם אנא תיריס לך איגרתך כביריה גדא: 2. ויאמר - וקאל אברם אללה אלרב איש תעטי לי ואנא מאצי וחיד ווכיל בתי הוא אליעזר אלטאמי: 3. ויאמר - וקאל אברם הוודא לי לם עטית נסל והוודא וכיל בתי יוורת אלי: 4. והנה - והוודא כלאם אלה אליה קאיילא לם יוורתך האדא פלאכין אלדי יכרוג מן אמעך הוא יוורתך: 5. ויוצא - ואכרג אלו לכרא וקאל טאליע הלאן לנאחו אלסמא ועיד אלכוואכיב אנכאן תגציר לתעיד ליהון וקאל לו כידא יכון נסלך: 6. והאמן - ואמן פי קול אללה וחסבהא לו חסניה: 7. ויאמר - וקאל אליה אני אללה אלדי אכרגתך מן מרג ליחקול ליאעטי לך אלא אלארץ האדי לתוורתהא: 8. ויאמר - וקאל אלה אלרב פי איש אעריף אין אוורתהא: 9. ויאמר - וקאל אליה כוד לי עגליה מתלאתיה ומעיו מתלאת וכיביש מתלאת ושפנין ופיריך חמאם: 10. ויקח - ואכד

וכן גם ב: אילא טרג אלסאווי הוא טרג אלמליך. 22. אל ה' - בתפילה לפני ה'. כת"א. 23. העשרתי - ב: אננית - טילה נרדפת, כתרנום רס"ג: אננית.

טז

1. במחזה - בנבואה, וכן ב, בעקבות ת"א (בנבואה). ותרנום רס"ג: בוחי. 2. ובן משק - ואחראי על בית. ב: טיקויות ביתי - מכלכל ביתי, וכן בפסוק 3, בעקבות ת"א (ובר פרנסא). וראה רש"י: כתרנומו. שכל ביתי נזון על פיו. וכן רס"ג: ודו קיאד טנולי - המטונה על ביתי. דמשק אליעזר - אליעזר הדמשקאי, כתרנום רס"ג: אליעזר אלדמשקי. ב השאיר את המקור העברי. 6. צדקה - חסד, טובה, זכות, באותה טילה שתרנום רס"ג:

בְּחִיקָה וַתֵּרָא כִּי הִדְתָּהּ וְאָקַל
 בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהוָה בִּינִי
 וּבִינֶיהָ: וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-שְׂרֵי
 הַנָּה שְׁפַחְתְּךָ בִּידֶךָ עֲשֵׂי-לָהּ
 הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ וַתַּעֲנֶה שְׂרֵי
 וַתְּבָרַח מִפְּנֵיהָ: וַיִּמְצְאֶה מְלֹאךְ
 יְהוָה עַל-עֵין הַמַּיִם בַּמְדְּבָר
 ח עַל-הָעֵין בְּדֶרֶךְ שׁוּר: וַיֹּאמֶר
 הַגֵּר שְׁפַחַת שְׂרֵי אִי-מִזֶּה בָּאת
 וְאֵנָּה תִּלְכִי וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שְׂרֵי
 ט גְּבַרְתִּי אֲנֹכִי בְּרַחַת: וַיֹּאמֶר לָהּ
 מְלֹאךְ יְהוָה שׁוּבִי אֶל-גְּבַרְתְּךָ
 י וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ: וַיֹּאמֶר לָהּ
 מְלֹאךְ יְהוָה הֲרַבָּה אַרְבָּה אֶת-
 יא זְרַעְךָ וְלֹא יִסְפָּר מִרְבִּי: וַיֹּאמֶר
 לָהּ מְלֹאךְ יְהוָה הֲנָךְ הִרָּה
 וְיִלְדֶת בֶּן וְקִרְאתָ שְׁמוֹ
 וְיִשְׁמַעְאֵל כִּי-שָׁמַע יְהוָה אֶל-
 יב עֲנִיָּה: וְהוּא יְהִי פֶּרֶא אָדָם יָדוּ
 בְּכָל יוֹד כָּל בּוֹ וְעַל-פְּנֵי כָל-
 יג אַחִיו יִשְׁכֵּן: וַתִּקְרָא שֵׁם-יְהוָה
 הַדְּבָר אֵלֶיהָ אַתָּה אֵל רֵאִי
 כִּי אָמַרְהָ הֲגַם הַלֵּם רֵאִיתִי
 יד אַחֲרַי רֵאִי: עַל-כֵּן קִרְא לְבָאָר
 בָּאָר לַחֵי רֵאִי הֵנָּה בֵּין-קָדֶשׁ
 טו וּבֵין בְּרַד: וַתֵּלֶד הַגֵּר לְאַבְרָם
 בֶּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם-בְּנוֹ
 אֲשֶׁר-יִלְדָה הַגֵּר יִשְׁמַעְאֵל:
 טז וְאַבְרָם בֶּן-שְׁמֹנִים שָׁנָה
 וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלֹדֶת-הַגֵּר אֶת-

וְיִשְׁמַעְאֵל לְאַבְרָם:

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן-תְּשַׁעִּים ס
 שָׁנָה וַתְּשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה
 אֶל-אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי-
 אֵל שְׂרֵי הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וְהִיָּה
 ב תָּמִים: וְאַתָּה בְּרִיתִי בִּינִי
 וּבִינֶךָ וְאַרְבָּה אֹתְךָ בְּמֵאֹד
 ג מֵאֹד: וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל-פְּנָיו
 ד וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר: אֲנִי
 הֵנָּה בְּרִיתִי אִתְּךָ וְהָיִית לְאָב
 ה הַמּוֹן גּוֹיִם: וְלֹא-יִקְרָא עוֹד
 אֶת-שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהִיָּה שְׁמֶךָ
 אַבְרָהָם כִּי אֲב־הַמּוֹן גּוֹיִם
 ו נִתְּתִיךָ: וְהִפְרַתִּי אִתְּךָ בְּמֵאֹד
 מֵאֹד וְנִתְּתִיךָ לְגוֹיִם וּמַלְכִים
 ז מִמֶּךָ יֵצְאוּ: וְהִקְמַתִי אֶת-
 בְּרִיתִי בִּינִי וּבִינֶךָ וּבֵין זְרַעְךָ
 אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם לְבְרִית עוֹלָם
 לְהִיּוֹת לָךְ לְאֱלֹהִים וְלִזְרַעְךָ
 ח אַחֲרֶיךָ: וְנִתְּתִי לָךְ וְלִזְרַעְךָ
 אַחֲרֶיךָ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיךָ אֶת
 כָּל-אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזַת עוֹלָם
 ט וְהָיִיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם וְאַתָּה
 אֶת-בְּרִיתִי תִּשְׁמַר אֶתָּה וְזְרַעְךָ
 י אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם: זֹאת בְּרִיתִי
 אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בִּינִי וּבִינֵיכֶם
 וּבֵין זְרַעְךָ אַחֲרֶיךָ הַמּוֹל לָכֶם
 יא כָּל-זָכָר: וְנִמְלַתֶם אֶת בֶּשֶׂר
 עַרְלַתְכֶם וְהִיָּה לְאוֹת בְּרִית

יב בֵּינִי וּבִינֵיכֶם: וּבֶן-שְׁמֹנֶת יָמִים
 וַיְמוֹל לָכֶם כָּל-זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם
 וַיִּלְוֶד בָּיִת וּמִקְנֵת-כֶּסֶף מְכֹל
 בֶּן-נֹכַר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַעְךָ הוּא:
 יג הַמּוֹל וַיְמוֹל יִלְוֶד בָּיִתְךָ וּמִקְנֵת
 כֶּסֶף וְהִיָּתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרֹכֶם
 יד לְבְרִית עוֹלָם: וְעַרְל וְזָכָר אֲשֶׁר
 לֹא-יְמוֹל אֶת-בֶּשֶׂר עַרְלָתוֹ
 וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּי
 אֶת-בְּרִיתִי הַפֶּר:
 טו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-
 אַבְרָהָם שְׂרֵי אֲשַׁתְּךָ לֹא-תִקְרָא
 אֶת-שְׁמָה שְׂרֵי כִּי שְׂרָה שְׁמָה:
 טז וּבְרַכְתִּי אֶתָּה וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה
 לָךְ בֶּן וּבְרַכְתִּיָּהּ וְהִיָּתָה לְגוֹיִם
 יז מְלָכִי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהִי: וַיִּפֹּל
 אַבְרָהָם עַל-פְּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר
 בְּלִבִּי הֲלִבֵּן מֵאָה-שָׁנָה יוֹלֵד
 וְאִם-שְׂרָה הִבֶּת-תְּשַׁעִּים שָׁנָה
 יח תֵּלֵד: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-
 הָאֱלֹהִים לֹא יִשְׁמַעְאֵל יַחִיָּה
 יט לִפְנֵיךָ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבָל
 שְׂרָה אֲשַׁתְּךָ יִלְדֶת לָךְ בֶּן
 וְקִרְאתָ אֶת-שְׁמוֹ יִצְחָק
 וְהִקְמַתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתּוֹ
 לְבְרִית עוֹלָם לְזַרְעוֹ אַחֲרָיו:
 כ וְלִישְׁמַעְאֵל שְׁמַעְתִּיךָ הֵנָּה וְ
 בְּרַכְתִּי אִתּוֹ וְהִפְרַתִּי אִתּוֹ
 וְהִרְבִּיתִי אִתּוֹ בְּמֵאֹד מֵאֹד
 שָׁנִים-עֶשֶׂר נְשִׂאִים יוֹלֵד

געליתך: 6. והפרתי - ואנמי אלך גרא גרא ואגעלך לישיעוב וצלאתין מינאך יכרגו: 7. והקימותי - ואתבית אלא אחדי ביני ובינך ובין נסלך תבעאך לאגיילהון לאחד דהר ליאסיר לך לל ראב ולנסלך תבעאך: 8. ונתתי - ואעטי לך ולנסלך תבעאך אלא ארץ מסכנאך אלא גמיע ארץ כנען למיליך דהר ואעיר ליהון לל ראב: 9. ויאמר - וקאל אלרב לאברהים ואנתא אלא אחדי תיחפץ אנתא ונסלך תבעאך לאגיילהון: 10. זאת - האדי אחדי אלדי תחפצו ביני ובנכון ובין נסלך תבעך תטהרו ליכון גמיע דכר: 11. ונמלתם - ותטהרו אלא לחם קילפיתכון ויכון לאייה אחד ביני ובנכון: 12. ובן - ואיבין תמין תיאם יתטהר ליכון גמיע דכר לאגיילכון מוולוד בית ובוש פיצא מן גמיע איבין אגנאבי אלדי לם מנסלך הוא: 13. המול - תטהור יתטהר מוולוד ביתך ומשתרא פיצתך ותכון אחדי פי לחמכון לאחד דהר: 14. וערל - וקיליף דכר אלדי לם יטאהיר אלא לחם קיליפתו ותנקיטיע דאליך נפס מן קומהא אלא אחדי בטאל: 15. ויאמר - וקאל אלרב אלא אברהים שרי זוגתך לם תסאמי אלא איסמהא שרי אין שרה איסמהא: 16. וברכתי - וברכת ליהא ואיצא עטית מינהא אילך איבין ואברכהא ותכון לישיעוב צולאתין אלאומאם מינהא יכונו: 17. ויפל - ונטאב אברהים עלא וגהו וציחך וקאל פי באלו אנכאן לאיבין מית סניה ינוויליד ולאד ואנכאן שרה אנכאן בינית תסעין סניה ינוויליד ולאד: 18. ויאמר - וקאל אברהים קדאם אלרב יארית ישמעאל יעיש קידמך: 19. ויאמר - וקאל אלרב תחקיק שרה זוגתך וולדיה לך איבין ותסאמי אלא סמו יצחק ואתבית אלא אחדי מעו לאחד דהר לנסלו תבעו: 20. ולישמעאל קבילית צלתך הוודא ברכת אלו ואנמי לו ואכתיר אלו פי

ותבהדלת פי חצריהא ישאריע אלה ביני ובינך: 6. ויאמר - וקאל אברם אל שרי הוודא גריתך פי יריך צנאעי ליהא חסין פי חצרתך ועדבתהא שרי והרבית מן קדמהא: 7. וימצאה - ווגדהא מלאך אלה עלא עין אלמא פיל באר עלא אלעין פי דריק שור: 8. ויאמר - וקאל הגר גרית שרי ווין מן הינא גיתי ואווין תימצי וקאלית מן קידם שרי סתי אנא הרביה: 9. ויאמר - וקאל ליהא מלאך אלה רגאעי אלא סיתך ותעדבי תחת ידיהא: 10. ויאמר - וקאל ליהא מלאך אלה תכתיר אכתיר אלא נסליך ולם ינעאד מן אלכתרא: 11. ויאמר - וקאל ליהא מלאך אלה הוודאבי חבליה ותוולאדי בין ותסאמי איסמו ישמעאל אין סימיע אלה אלא פיקריך: 12. והוא יכון אנסאן ברווי ידו פיל גמיע ויד גמיע פי ועלא חצריה גמיע אכוותו יסכון: 13. ותקרא - וסמית איסים אלה אלמכלים אליהא אנתא טאיק אלמתגאלי אין קאלית איצא הוולא נצרת בעד נצודי: 14. על - עלא דאליך סמא לל ביר ביר אלמתגאלי מלאך אלרב הוודא בן קדש ובן ברד: 15. ותלד - וולדית הגר לאברם איבין וסמא אברם איסים בנו אלדי ולדית הגר ישמעאל: 16. ואברם איבין סיתא ותמנין סניה פי ולדית הגר אלא ישמעאל לאברם:

יז

1. ויהי - וכאן אברם איבין תסעה ותסעין סניה ותגלא אלה אלא אברם וקאל אליה אנא טאייק כאפי איתמצי קידמי וכון כאמיל: 2. ואתנה - ואגעל אחדי בני ובינך ואכתיר אלך גרא גרא: 3. ויפל - ונטב אברם עלא וגהו וכלאם מעו אלרב קאילא: 4. אני - אנא הוודא אחדי מעך ותכון לאב גמהור שיעוב: 5. ולא - ולם יתסמא עאד אלא סמך אברם ויכון איסמך אברהם אין אב גמהור שיעוב

חז"ל: "אשר די". ראה קאפח 1984, עמ' לד. וראה במבוא. 12. ומקנת - תרגם "סקנה" כהוראת צאן. לעומת זאת בפסוקים 13, 23, 27 תרגם בשורש קנ"ה. לעומת זאת ב תרגם בשני המקומות בשורש קנ"ה. 18. לו - סי יתן. 19. אבל - אכן. 20. שמעתך - קיבלתי את תפילתך, בעקבות ת"א (קבלית צלותיך), וכן ב. לעומתם תרגם רס"ג

7. בדרך - פי דריק - פי טריק. 12. פרא אדם - אדם ברווי - איש מדברי. 14. באר לחי ראי - באר מלאך האלהים המתגלה, בעקבות ת"א.

יז

1. וירא - ההתגלה, בעקבות ת"א (ואתגלי). אל שדי - תרגם כרס"ג - טאיק אלכאפי: הכורא המספיק (שדי), הנותן לעולמו די סיפוקו, ודומה לדרש

כא ונתתיו לגוי גדול: ואת-בריתי
 אקים את-יצחק אשר-תלד
 לך שרה למועד הזה בשנה
 כב האחרת: ויכל לדבר אתו ויעל
 כג אלהים מעל אברהם: ויקח
 אברהם את-ישמעאל בנו ואת
 כל-ילידי ביתו ואת כל-מקנת
 כספו כל-זכר באנשי בית
 אברהם ומל את-בשר
 ערלתם בעצם היום הזה
 כאשר דבר אתו אלהים:
 כד ואברהם בן-תשעים ותשע
 שנה בהמלו בשר ערלתו:
 כה וישמעאל בנו בן-שלוש עשרה
 שנה בהמלו את בשר ערלתו:
 ט בעצם היום הזה נמול אברהם
 כו וישמעאל בנו: וכל-אנשי
 ביתו ויליד בית ומקנת-כסף
 מאת בן-נכר נמלו אתו:
 וירא יחא וירא אליו יהוה באלני ממרא ס
 והוא ישב פתח-האהל כחם
 ב היום: וישא עיניו וירא והנה
 שלשה אנשים נצבים עליו
 וירא וירץ לקראתם מפתח
 ג האהל וישתחו ארצה: ויאמר
 אדני אם-נא מצאתי חן
 בעיניך אל-נא תעבר מעל
 ד עבדך: יקח-נא מעט-מים
 ורחצו רגליכם והשענו תחת

ה העץ: ואקחה פת-לחם וסעדו
 לבכם אחר תעברו כי-על-כן
 עברתם על-עבדכם ויאמרו כן
 י* תעשה כאשר דברת: וימהר
 אברהם האהלה אל-שרה
 ויאמר מהרי שלש סאים קמח
 ז סלת לוישי ועשי עגות: ואל-
 הבקר רץ אברהם ויקח בן-
 בקר רך וטוב ויתן אל-הנער
 ח וימהר לעשות אתו: ויקח
 חמאה וחלב ובן-הבקר אשר
 עשה ויתן לפניהם והוא-עמד
 עליהם תחת העץ ויאכלו:
 ט* ויאמרו אליו איה שרה אשתך
 י ויאמר הנה באהל: ויאמר שוב
 אשוב אליך כעת חיה והנה-בן
 לשרה אשתך ושרה שמעת
 פתח האהל והוא אחריו:
 יא ואברהם ושרה זקנים באים
 בימים חדל להיות לשרה ארח
 יב כנשים: ותצחק שרה בקרבה
 לאמר אחרי בלתי היתה-לי
 יג עדנה ואדני זקן: ויאמר יהוה
 אל-אברהם למה זה צחקה
 שרה לאמר האף אמנם אלד
 יד ואני זקנת: היפלא מיהוה
 דבר למועד אשוב אליך כעת
 טו חיה ולשרה בן: ותכחש שרה |
 לאמר לא צחקתי כי | יראה
 טו ויאמר | לא כי צחקת: ויקמו

משם האנשים וישקפו על-
 פני סדם ואברהם הלך עמם
 י" לשלחם: ויהוה אמר המכסה
 אני מאברהם אשר אני עשה:
 י"א ואברהם היו יהיה לגוי גדול
 ועצום ונברכו-בו כל גויי
 י"ב הארץ: כי ידעתיו למען אשר
 יצוה את-בניו ואת-ביתו
 אחריו ושמרו דרך יהוה
 לעשות צדקה ומשפט למען
 הביא יהוה על-אברהם את
 כ אשר-דבר עליו: ויאמר יהוה
 זעקת סדם ועמרה כי-רבה
 וחטאתם כי כבדה מאד:
 כא ארדה-נא ואראה הכצעקתה
 הבאה אלי עשו | כלה ואם-לא
 כב אדעה: ויפנו משם האנשים
 וילכו סדמה ואברהם עודנו
 כג עמד לפני יהוה: ויגש אברהם
 ויאמר האף תספה צדיק עם-
 כד רשע: אולי יש חמשים צדיקים
 בתוך העיר האף תספה ולא-
 תשא למקום למען חמשים
 כה הצדיקים אשר בקרבה: חללה
 לך מעשת | כדבר הזה להמית
 צדיק עם-רשע והיה כצדיק
 כרשע חללה לך השפט כל-
 הארץ לא יעשה משפט:
 ט ויאמר יהוה אם-אמצא
 בסדם חמשים צדיקים בתוך

הוודא פיל כימיה: 10. ויאמר - וקאל רגוע ארגע אליך פי וקת אלדי אינתו טייבין והוודא איבין לשרה זוגתך ושרה סמעה באב אלכימיה והוא וורא: 11. ואברהם - ואברהים ושרה כתיירייה גאיין פיל אייאם אנמנע ליכון לשרה זאיי כיל נסוואן: 12. ותצחק - וצחכית שרה פי גופהא קאיילא בעד תכרנשי צאר לי זגר וסידי כתיירא: 13. ויאמר - וקאל אללה אלא אברהים אליש הדא צחכית שרה קאיילא אנכאן איצא תחקיק אוולד ואנא שיכית: 14. היפלא - אנכאן ינכיפי מן אללה שאיי לל מיעאר ארגאע אליך פי וקת אלדי אינתו טייבין ולשרה איבין: 15. ותכחש - ונכרת שרה קאיילא לם צחכית אין כאפית וקאל לם אין צחכתי: 16. ויקמו - וקמו מן תם אלארגאל ואשרפו עלא קבאל סדום ואברהים מאצי מעהון ליוודעהון: 17. וה' - ואללה קאל אנכאן מגאטי אנא מן אברהם אלדי אנא צאניע: 18. ואברהם - ואברהים כון יכון לשיעיב עצים וקווי ויתברכו פי גמיע שיעוב אלארץ: 19. פי - אין עריפתו לאגל אלדי יוואצי אלא בנינו ואלא אהל ביתו תבעו ויחפצו דריק אללה ליצנע חסניה וחיכים לאגל יגיב אללה עלא אברהים אלא אלדי כלם עליה: 20. ויאמר - וקאל אללה צרכית סדם ועמרה אין כתרית וכטיתהון אין תקלית גרא: 21. ארדה - אתגלה הלאן ואנצור אנכאן צרכיתהא איגית אלי צינעו ליאפניהון ואנכאן לם אעריף: 22. ויפנו - ולתפתו מן תם אלארגל ומציו סדמה ואברהים עארו ואקיף קידם אללה: 23. ויגש - ותקדם אברהים וקאל אנכאן איצא תיפני צאליח מע צאלים: 24. אולי - בלכי מווגוד כמסין צלחין פי וצט אלקרייה אנכאן תיפני ולם תספח לל מכאן לאגל כמסין צליחין אלדי פי מבינהא: 25. חללה - חשא לך מן תצנע כי כאלם הדא לתמווית צאליח מע צאלים ויכון כי צאליח כיל צאלים חשא לך חאכים גמיע אלארץ לם יצנע חיכים: 26. ויאמר - וקאל

גרא תנעטר שורפא יכליף ואגעלו לשעיב עצים: 21. ואת - ואלא אחדי אתבית מע יצחק אלדי תוולד לך שרה לל מיעאר האדא פי סנת ליכרא: 22. ויכל - וכמל ליכלים מעו וטיליע אווקר אלרב מן עלא אברהים: 23. ויקח - ואכר אברהים אלא ישמעאל בנו ואלא גמיע מוולוד ביתו ואלא גמיע משתרא פיצתו גמיע דכר פי ארגל בית אברהים וטהר אלא לחם קילפיתון פי עצמיית אליום הדא כאלדי כאלם מעו אלרב: 24. ואברהם איבין תסעה ותסעין סניה פי תטהרו לחם קיליפתו: 25. וישמעאל בנו בן תלתעטר סניה פי תטהרו אלא לחם קילפתו: 26. בעצם - פי עצמיית אליום האדא תטהרו אברהם וישמעאל בנו: 27. וכל - וגמיע ארגל ביתו מוולוד בית ומשתרא פיצא מן ענד בן אגנבי אתטהרו מעו:

יח

יירא 1. וירא - ותגלא אליה אללה פי מרג ממרא והוא גאליס באב אלכימיה כיחמו נהאר: 2. וישא - ורפע עיונו ונצר והוודא תלת ארגאל מינתיצבין עליה ונצר ורגד למלאקיתהון מן באב אלכימיה וסגד ארץ: 3. ויאמר - וקאל > אללה אנכאן הלאן וגרית חץ פי חצריתך לא הלאן תפות מן עלא עבדך: 4. יקח - יתאכר הלאן מן קליל אלמא וכצלו רגליכון ונסינדו תחת אלסגר: 5. ואקחה - ואכוד רגיף כיביז וסנדו קלבכון בעד תפותו אין עלא דליך פיתו עלא עבידכון וקאלו כידא תצנע כאלדי כלמת: 6. וימהר - וסתעגל אברהים לל כימיה אילא שרה וקאל סתעגלי תלאת כילאת טחין סמיד עגיני וצנאעי קראץ: 7. ואל - ואילא אלבקר רגד אברהים ואכר פאלו בקר לאיין וחיסין ועטא אלא גולאם וסתעגל ליצנע אלו: 8. ויקח - ואכר זבדיה וחליב ופאלו בקר אלדי ציניע וגעל קדמהון והוא ואקיף עליהון תחת סגר ואכלו: 9. ויאמרו - וקאלו אליה וין שרה זוגתך וקאל

כלכם שלמים וקייטים. 12. בלתי - תרגם במילה ציורית הנופלת על נבילת הפירות. לעוסת זאת ב: שיבי = שיבתי, בעקבות ת"א (סיכות), וכגלל ההמשך בפסוק 13: זקנתי. עדנה - עלומים. ב: זאי, כמו רס"ג. 21. ארדה - אתגלה, בעקבות ת"א (אתגלי). הבצעקתה וגר - אם צעקתה באה אליי עשו, אשמידם. ואם לא, אדעה. ב: אינכאן כיצרכיתהא אלגיה אליי צינעו אפניהון ואנכאן לם ארחמהון - אם כצעקתה הבאה אלי עשו, אשמידם; ואם לא, ארחמם. תרגום זה בעקבות ת"א. 24. תשא - תספח = תצפח (תמלח), כמו שכתוב אל נכון בפסוק 26.

טילולית: קד סמעתך. 22. אלהים - כבוד האלהים, בעקבות ת"א (יקרא דה').

יח

1. וירא - והתגלה, בעקבות ת"א. ראה לעיל יז 1. 2. וירץ - ורנד = ורכץ. וכן בפסוק 7. 4. ורחצו - וכצלו = וגסלו. 7. בן בקר - ב: פלוו - בן בהמה, סוס, גמל, איל, חמור, בקר (ראה ברתלמי 1936, עמ' 622). וכן להלן. 10. כעת חיה - בעת אשר אתם חיים, בעקבות ת"א (כעדן דאתון קיטין). וראה רש"י: בעת הזאת שתהא חיה לכם, שתהיו